

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-1 ta' Novembru, 2005

Citazzjoni Numru. 1156/1990/1

**Spiridione sive Dione Borg għan-nom u in
rappreżentanza tas-soċjetà *Bathroom Design Limited***

Versus

**Joseph Pace bħala direttur għan-nom u in
rappreżentanza tas-soċjetà *Consolidated Biscuits
Company Limited***

Din hija kawża b'rikonvenzjoni: is-soċjetà attriċi qiegħda titlob il-ħlas tal-bilanċ tal-prezz ta' madum mibjugħ lis-soċjetà konvenuta, u s-soċjetà konvenuta qiegħda titlob il-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni li ġarrbet għax l-attriċi ma fissritilhiex kif kellu jitqiegħed il-madam.

lċ-ċitazzjoni tgħid illi bejn it-30 ta' Mejju 1989 u l-10 t'Awissu 1989 is-soċjetà attriċi kienet biegħet u ikkonsenjat lis-soċjetà konvenuta sitt mija u tlieta u disgħin metru kwadru (693m²) ta' madum tal-kwalità *Graniti Fiandre*, u għal din il-konsenja l-konvenuta fadlilha tħallas elf u sebgħa u tletin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm1,037.50).

Billi għalxejn sejthet lill-konvenuta biex tħallas, l-attriċi fetthet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti tikkundanna lill-konvenuta tħallas elf u sebgħa u tletin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm1,037.50) flimkien ma' l-ispejjeż, fosthom dawk ta' mandat kawtelatorju u ta' ittra uffiċjali, u l-imgħaxijiet.

Is-soċjetà konvenuta ressqet l-eċċezzjoni illi l-attriċi ma għarrfithiex bil-ħtiġijiet speċjali għat-tqegħid tal-madum; minħabba f'hekk il-madum beda jinkiser u kellu jinqala', u l-konvenuta ġarrbet danni li trid tfittex lill-attriċi għalihom b'rikonvenzjoni.

Il-konvenuta għalhekk fissret illi hija xtrat madum mingħand l-attriċi biex tqiegħdu fil-fabbrika tagħha. Il-prezz kien ta' tlitt elef, mija u ħamsin lira (Lm3,150) li minnhom ħallset elfejn, mija u tnax-il lira u ħamsin ċenteżmu (Lm2,112.50). Meta l-madum tqiegħed fil-fabbrika tal-konvenuta, biċċa minnu bdiet tinkiser u biċċa bdiet iċċedi għax l-attriċi ma għarrfitx lill-konvenuta bil-ħtiġijiet speċjali għat-tqegħid ta' dak il-madum. Minħabba f'hekk, il-konvenuta kellha taqla' l-madum u tixtri u tqiegħed madum ieħor floku, u ġarrbet danni kbar. Għalhekk b'rikonvenzjoni l-konvenuta qiegħda titlob illi l-qorti, wara li (1) tgħid illi l-attriċi naqset milli twettaq l-obbligazzjonijiet tagħha lejn il-konvenuta, u għalhekk għandha twieġeb għad-danni li ġarrbet il-konvenuta, (2) tillikwida dawn id-danni u (3) tikkundanna lill-attriċi tħallas id-danni hekk likwidati flimkien ma' l-ispejjeż u l-imgħax.

Għall-kontro-talbiet l-attriċi ressqet l-eċċezzjoni illi hija biegħet u ikkonsenjat madum illi kien tajjeb għal dak li għalih kien maħsub, u illi hi ma twiġibx għal xogħol li ma sarx kif trid is-sena minn kuntratturi magħżula mill-konvenuta.

B'dikriet tat-22 ta' Jannar 1991 il-qorti ħatret perit tekniku biex jirrelata dwar il-każ u, fuq talba ta' l-istess perit, b'dikriet ieħor tat-18 ta' Ġunju 1991 ħatret perit legali biex igħin lill-perit tekniku. Billi sas-17 ta' Ġunju 2003 il-periti kienu għadhom ma irrelatawx, b'dikriet mogħti dakinhar il-qorti ħassret il-ħatra tal-perit legali u, b'dikriet ieħor tas-27 ta' Frar 2004, fuq talba tal-perit tekniku, ħelset lill-istess perit mill-ħatra tiegħu u floku ħatret perit tekniku ieħor, li irrelata fl-24 ta' Ġunju 2004.

Il-kwistjoni f'din il-kawża hija dwar jekk kienx hemm xi ħtiġijiet speċjali għat-tqegħid tal-madum mibjugħ mill-attriċi u, f'dak il-każ, jekk l-attriċi kellhiex obligazzjoni li tgħarraf lill-konvenuta b'dawk il-ħtiġijiet. Ma hemmx kontestazzjoni dwar il-bilanċ li għadu ma tħallasx. Ma huwiex kontestat ukoll illi l-kuntratt bejn il-partijiet kien ta' bejgħ-u-xiri u mhux ta' appalt għax it-tqegħid tal-madum sar mhux mill-attriċi iżda minn terzi.

Ġara illi l-attriċi kienet intalbet stima għax-xogħol tat-tqegħid iżda l-konvenuta qabbdet lil terzi. Xi żmien wara li tqiegħed il-madum, dan beda jinkiser f'xi partijiet u jċedi f'partijiet oħra. Saru laqgħat bejn il-partijiet u f'dawn il-laqgħat l-attriċi ipproduċiet il-*manual* relativ għat-tqegħid tal-madum biex turi illi l-madum kien tajjeb biex jitqiegħed għal użu industrijali.

Il-perit sab illi l-madum kien ta' kwalità tajba, u beda jinqasam u jċedi għax ma tqegħidx sew billi tqiegħed fuq torba flok fuq sodda tal-konkos. Kien ukoll tal-fehma illi l-kuntrattur imqabbad mill-konvenuta biex iqiegħed il-madum ma kienx tas-sengħa u ma kellux esperjenza fix-xogħol tal-madum industrijali, għax ma stmax sew ix-xogħol meħtieġ biex il-madum jitqiegħed sew. Minħabba f'hekk, ma għamilx distinzjoni bejn paviment industrijali u dak domestiku. Fil-fatt il-konvenuta ħallset lil dan il-kuntrattur lira, sebgħa u tmenin ċenteżmu u ħames milleżmi (Lm1,875) kull metru kwadru meta, fil-fehma tal-perit, ħlas aktar realistiku kien ikun ta' tmien liri (Lm8) kull metru kwadru. Dan huwa sinjal, fil-fehma tal-perit, illi l-kuntrattur ma kienx jaf xogħlu.

Dwar ħtiġijiet speċjali għat-tqegħid tal-madum, il-perit qal hekk:

Madum ta' dan it-tip ġmadum industrijali qATT ma jista' jitqiegħed fuq torba (jew *infill* ieħor), għaliex b'hekk is-saħħa tal-maduma tkun kompromessa. Din għandha titpoġġa fuq sodda tal-konkos li tkun strutturalment f'saħħitha biex tittrasmetti l-piż (li f'dan il-każ huwa sostanzjali — *fork lifters* ta' ħames tunnellati).

Din hija ħtieġa ġenerika għat-tqegħid ta' madum industrijali, mhux xi ħtieġa speċifika għall-madum mibjugħ mill-attriċi. Li kien hemm xi ħtiġijiet speċjali għat-tqegħid tal-madum mibjugħ mill-attriċi, u n-nuqqas ta' tħaris ta' dawn il-ħtiġijiet wassal għall-ħsara, kien ikun hemm meritu

fit-teżi tal-konvenuta illi l-attriċi kellha obligazzjoni, bħala bejjigħa, li tagħti wkoll it-tagħrif meħtieġ illi mingħajru l-konvenuta ma setgħetx tingeda sew bil-ħaġa mibjugħa lilha; iżda ladarba kulma kien meħtieġ hu illi l-konvenuta tqabbdet kuntrattur li jaf id-differenza bejn tqegħid ta' madum domestiku u tqegħid ta' madum industrijali, ma jistax jingħad illi kien hemm xi nuqqas ta' l-attriċi: in-nuqqas kien tal-konvenuta, li qabbdet kuntrattur li ma kienx tas-sengħa fit-tqegħid ta' madum industrijali, u ma qabbditx perit biex jissorvelja x-xogħol ta' tqegħid, u tal-kuntrattur stess, li ma għarafx id-differenza bejn madum industrijali u madum domestiku.

Għal dawn ir-raġunijiet, il-kontro-talbiet ma jistgħux jintlaqgħu, u għandhom jintlaqgħu t-talbiet tas-soċjetà attriċi. Il-qorti għalhekk taqta' l-kawża billi, wara li tiċhad l-eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta u tiċhad ukoll il-kontro-talbiet, tilqa' t-talbiet magħmula fiċ-ċitazzjoni u tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas elf u sebgħa u tletin lira u ħamsin ċenteżmu (Lm1,037.50) flimikien ma' l-ispejjeż u l-imgħaxijiet mitluba fiċ-ċitazzjoni.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----